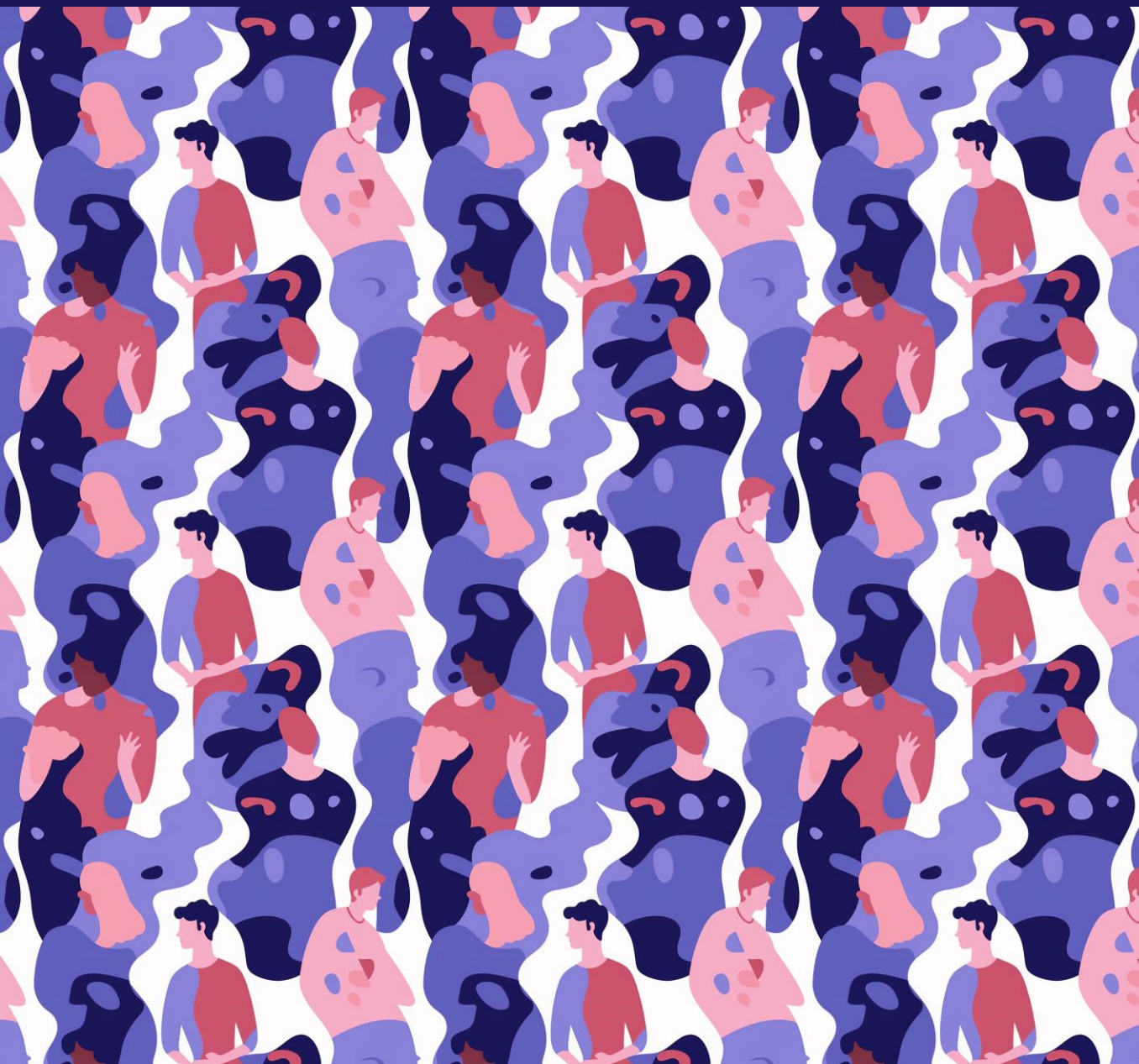

Osobní setkání dospívajících s lidmi, které potkali na internetu

Výzkumná zpráva

Vojtěch Mýlek, Lenka Dědková,
Jan Šestauber & Hana Macháčková

2023

Obsah

1. Úvod.....	2
2. Shrnutí klíčových zjištění	4
3. Jak častá jsou setkání s lidmi z internetu?.....	5
4. Před setkáním: Online kontakt a motivy	6
4.1. Délka online kontaktu před osobním setkáním	6
4.2. Motivory k setkání	7
5. S kým se dospívající setkali?	9
5.1. Gender a věk lidí, s nimiž se dospívající setkali	9
5.2. Koho dospívající očekávali a kdo na setkání přišel.....	9
5.3. Chování a vzhled lidí, s nimiž se dospívající setkali	11
6. Pocity ze setkání	13
6.1. Pocit ohrožení na setkání.....	13
6.2. Celkové hodnocení setkání	14
6.3. Souvislosti ne/příjemných setkání	14
7. Kontakt po osobním setkání	16
8. Zdroje a doporučená literatura	17
9. Metodologie	18
9.1. Příprava výzkumu a sběr dat	18
9.2. Výzkumný vzorek	18
9.3. Průběh a etika výzkumu	18
9.4. Práce s daty	19

Citace: Mýlek, V., Dědková, L., Šestauber, J., & Macháčková H. (2023). *Osobní setkání dospívajících s lidmi, které potkali na internetu*. Brno: Masarykova univerzita.

Poděkování: Rádi bychom poděkovali všem účastníkům za jejich účast na výzkumu, poskytnutí dat a ochotu s námi spolupracovat.

Financování: Tato výzkumná zpráva vznikla v rámci projektu *Pohled do budoucnosti: Porozumění vlivu technologií na "well-being" adolescentů* (19-27828X) financovaného z prostředků Grantové agentury ČR.

O projektu: <https://irtis.muni.cz/cs/vyzkum/projekty/future>

Obrázky: Všechny ilustrační obrázky byly generovány pomocí služby Midjourney.

1. Úvod

Dospívající běžně používají internet ke komunikaci s rodinou, kamarády či známými. Často zde ale potkávají i nové lidi, které neznají osobně ze svého okolí. Tento výzkumný report se zaměřuje na **osobní setkání s lidmi z internetu**, tedy na situace, kdy se dospívající s někým, koho znají pouze z internetu, poprvé setkají mimo internet. Vycházíme přitom z odpovědí reprezentativního vzorku **2 500 dospívajících ve věku 11-16 let** sesbíraných v červnu 2021.

Seznamování se s novými lidmi přes internet, a obzvláště osobní setkání s těmito lidmi, jsou ve veřejných debatách často spojovány s řadou rizik. Rozšířené jsou obavy z „online predátorů“ či „kybergroomingu“¹, tedy ze situací, kdy se dospívající setkají s někým, kdo je chce nějakým způsobem zneužít či jim ublížit. Tyto obavy jsou spojeny se specifiky online prostředí, kde může být snazší zakrýt svou skutečnou identitu či motivy (např. předstírat nižší věk, přátelské úmysly).

Seznamování přes internet však může dospívajícím poskytovat i důležité benefity. Potkávání nových lidí a utváření nových sociálních vztahů (především s vrstevníky) jsou důležitou součástí psychosociálního vývoje dospívajících, v dnešní době přitom není překvapivé, že k tomu dospívající využívají i internet. Ten navíc umožňuje spojit se s lidmi, které by jinak nepotkali (např. z jiných měst, zemí). To může být důležité zejména pro dospívající, kteří z různých důvodů nemají možnost navázat uspokojivé vztahy ve svém blízkém okolí, mají specifické zájmy či třeba patří do minoritní skupiny (např. LGBTQ+). Online komunikace také poskytuje lepší kontrolu nad tím,

co o sobě člověk sděluje a jak to sděluje – dává tak příležitost zůstat v různé míře anonymní či si důkladně promyslet svou odpověď. Díky tomu může být seznamování na internetu obzvláště lákavé a přínosné pro dospívající, kteří mají problém seznamovat se v běžném životě, např. kvůli vyšší míře sociální úzkostnosti. Osobní setkání s lidmi z internetu lze pak vnímat jako způsob, jak tyto na internetu vzniklé vztahy dále prohloubit – přenést je do „reality“ a vytvořit z nich nová přátelství či partnerské vztahy.

Tato aktivita dospívajících je specifická i tím, že kolem ní koluje řada mýtů a mylných představ, například právě o tom, jak často při takovém setkání dochází k něčemu negativnímu. I to je jeden z důvodů, proč jsme se na taková setkání zaměřili v našem výzkumném projektu FUTURE (<https://irtis.muni.cz/cs/vyzkum/projekty/future>), ve kterém se zabýváme tím, co dospívající na internetu dělají a jaké to má dopady.

Cílem této výzkumné zprávy je blíže popsat osobní setkání českých dospívajících s lidmi z internetu. Zaměřujeme se přitom na následující otázky:

- **Jak obvyklá jsou tato setkání?**
Jak často na ně čeští dospívající chodí? Jsou stejně populární u dívek i chlapců a u různých věkových skupin?
- **Co se dělo před setkáním?**
Jak dlouho se dospívající s člověkem bavili na internetu, než se potkali osobně? Proč dospívající na setkání šli – jaké byly jejich motivy?
- **S kým se dospívající potkali?**

¹ Více informací o kybergroomingu naleznete například zde: <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/71-trivium/1421-co-je-kybergrooming>

Jsou častější setkání s lidmi stejného či opačného genderu? S vrstevníky, nebo s lidmi jiného věku? Jak časté je, že na setkání přijde někdo jiný, než koho dospívající očekávali?

- **Jaké pro ně setkání bylo?**
Bývají osobní setkání spíše příjemná, či nepříjemná? Jak často se na nich dospívající cítí v ohrožení? Jaká setkání jsou častěji hodnocena jako nepříjemná?
- **Pokračují vztahy i po osobním setkání?**

U otázek se přitom zaměřujeme na porovnání v rámci následujících aspektů:

- **Gender**
zda se od sebe lišili dívky a chlapci
- **Věkové skupiny**
zda se od sebe lišili různě staří dospívající
- **Gender člověka z internetu v porovnání s genderem dospívajícího**
zda se lišila setkání, na kterých se potkali lidé stejného genderu (dívky s dívkami, chlapci s chlapci) nebo opačného genderu (dívky s chlapci)

Naše zjištění poskytují empirický kontext k debatám o bezpečnosti seznamování přes internet. Zpráva je určena široké veřejnosti, obzvláště relevantní pak může být pro rodiče, vyučující, profesionály v oblasti prevence online rizik či výzkumníky.

Podrobnější informace o tom, jak tento výzkum probíhal a jak jsme analyzovali data, najdete v kapitole [9 Metodologie](#), která je na konci zprávy. U každého grafu také najdete informaci, kolik dospívajících na danou otázku odpovědělo (toto číslo je mnohdy nižší než celkový počet 2 500, neboť ne všichni dospívající se setkali s někým z internetu).

2. Shrnutí klíčových zjištění

Jak častá jsou osobní setkání

(všichni dospívající, $N = 2\,500$)

- 31,7 % dospívajících se někdy během svého života osobně setkala s člověkem, kterého znali pouze z internetu.
- Setkání jsou výrazně častější mezi staršími dospívajícími než mladšími a stejně častá mezi chlapci a dívkami.

Jak setkání probíhalo

(podvzorek dospívajících, kteří šli na setkání v posledních dvou a půl letech, $N = 598$)

Délka online kontaktu před setkáním

- Dospívající se s lidmi z internetu před setkáním bavili nejčastěji pár týdnů (33,8 %) nebo déle (40,7 %).
- Delší online kontakt před setkáním uváděli dospívající, kteří se setkali s člověkem stejného genderu než opačného genderu.

Motivy k setkání

- Nejčastější motiv k setkání byl přátelský (83,2 %), méně často instrumentální (45,4 %) a romantický (35,5 %). V polovině případů dospívající uvedli více než jeden vyhraněný motiv.
- U setkání s člověkem opačného genderu byl častější romantický i přátelský motiv.

S kým se dospívající setkali

- Nejčastěji se dospívající sešli s vrstevníky (62,7 %), s lidmi nad 20 let nepříliš často (5,6 %) s lidmi nad 30 let zřídka (1,7 %).
- S o něco mladšími lidmi se více potkávali chlapci, s o něco staršími se více potkávaly dívky.

Očekávání vs. skutečnost

- Na 96,6 % setkání přišel člověk očekávaného genderu. Ve 3,4 % případů přišel člověk jiného genderu, než dospí-

vající očekávali. Častěji se to dělo mladším dospívajícím (5,6 %), než starším (1,1 %).

- Na 84 % setkání přišel člověk očekávaného věku. Na 6,1 % přišel někdo mladší a na 10 % setkání někdo starší (na 1,2 % člověk nad 30 let), než dospívající očekávali. Výrazné odchylky od očekávání však byly vzácné.
- Na 88,8 % setkání se člověk z internetu se choval tak, jak dospívající očekávali nebo lépe.
- Na 85,9 % setkání přišel člověk, který vypadal tak, jak dospívající očekávali nebo lépe.

Hodnocení setkání

- Většina dospívajících hodnotila osobní setkání jako příjemné (68,9 %) či neutrální (23,1 %); velmi nepříjemná setkání byla vzácná (1,5 %).
- Příjemná setkání byla častěji ta, kde chování člověka z internetu předčilo očekávání dospívajících, motiv k setkání byl přátelský, online kontakt před setkáním byl delší a pokud dospívající hodnotili své sociální dovednosti jako lepší.
- Nepříjemná setkání byla častěji ta, kde nečekaně přišel člověk jiného genderu a kde se člověk z internetu choval hůř nebo vypadal hůř, než dospívající očekávali.
- 79,6 % dospívajících, kteří se s někým z internetu sešli, necítilo na setkání strach, že by jim člověk z internetu chtěl ublížit. 15 % takovou obavu cítilo, většina z nich však poté hodnotila setkání jako příjemné nebo neutrální.
- Obavy z ublížení byly častější mezi mladšími dospívajícími.

Kontakt po setkání

- 76,9 % dospívajících zůstalo s člověkem z internetu v kontaktu i po osobním setkání.

3. Jak častá jsou setkání s lidmi z internetu?

Abychom zjistili, jak obvyklá osobní setkání s lidmi z internetu jsou, položili jsme všem 2 500 dospívajícím v našem výzkumu následující otázku:

Na internetu se lidé mohou bavit i s lidmi, které neznají z reálného života – nesetkali se s nimi osobně. K takovým konverzacím může docházet na různých místech - např. na sociálních sítích, ve hrách, v online seznamkách, diskuzích na internetu, apod. Tím nemyslíme "pracovní" komunikaci (např. s e-shopem, doučovatelem/ doučovatelkou, linkou důvěry).

Někteří lidé se s lidmi, které znají jen z internetu, potkají i osobně – v realitě.

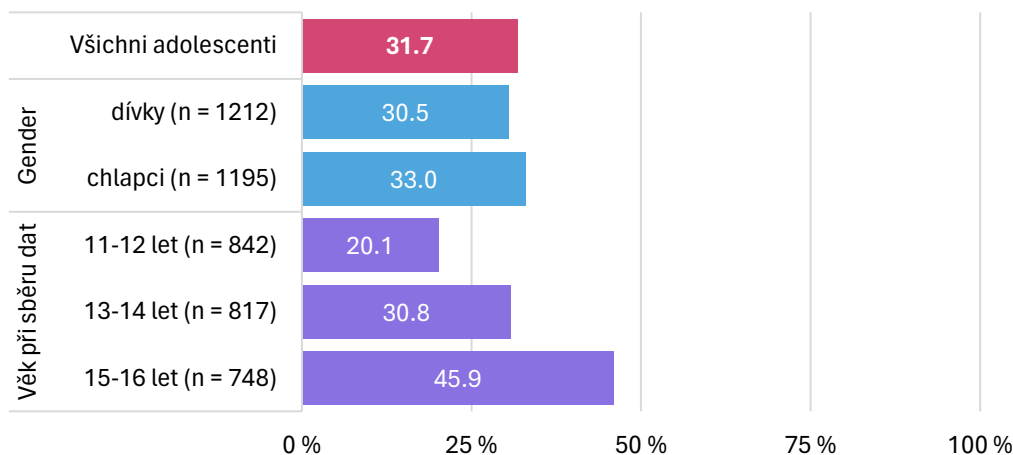
Kolik takových setkání jsi během svého života zažil/a ty? Tím nemyslíme opakovaná setkání s jedním člověkem, ale setkání, kdy ses vždy potkal/a s někým novým.

Graf 1 zobrazuje procento dospívajících, kteří se takto s někým setkali alespoň jednou v životě. Jedná se o poměrně rozšířený jev – **alespoň jedno setkání zažilo 31,7 % dospívajících**. Navzdory drobným odchylkám jsme nenalezli statisticky významné genderové rozdíly. **Chlapci a**

dívky se s lidmi z internetu setkávají stejně často.

Značné rozdíly jsou však patrné z hlediska věku. Zatímco setkání zažila pětina dospívajících ve věku 11–12 let, u starších (15–16 let) to byla téměř polovina. Rozdíl přitom není způsoben pouze tím, že starší dospívající měli za svůj život více času podobné setkání zažít. Pokud se například zaměříme pouze na setkání za poslední rok a půl, rozdíly zůstávají (11–12letí: 12,6 %, 13–14letí: 20,5 %, 15–16letí: 28,4 %). Obecně tedy platí, že **s lidmi z internetu se častěji setkávají starší dospívající**. To odpovídá výsledkům předchozích výzkumů (Smahel et al., 2020) i poznatkům vývojové psychologie. V adolescenci je typické, že dospívající objevují a utváří svoji identitu, prozkoumávají svoji sexualitu a intimitu a navazují nové vztahy (Hurrelmann & Quenzel, 2018). Seznamování s novými lidmi tedy odpovídá vývojovým potřebám dospívajících a není překvapivé, že k němu používají i internet. Věkové rozdíly pak mohou vycházet z toho, že psychosociální vývoj je postupný a potřeba seznamovat se s novými lidmi může během dospívání posilovat.

Graf 1. Prevalence osobních setkání s lidmi z internetu
% všech dospívajících (N = 2 407*)

* Jelikož nezahrnujeme chybějící hodnoty, počet dospívajících (N) se u každého grafu mírně odlišuje

4. Před setkáním: Online kontakt a motivy

Od této kapitoly dále se zaměřujeme na různé aspekty osobních setkání. V těchto kapitolách pracujeme s podvzorkem 598 dospívajících, kteří se setkali s někým z internetu. Zaměřili jsme na poslední, nejnovější setkání s někým, koho dospívající znali pouze z internetu. Vyřadili jsme setkání, která proběhla před třemi a více lety od sběru dat (tj. před rokem 2019) a dospívající tedy mohli na detaily setkání zapomenout. Vždy jsme se zároveň ptali na první setkání s dotyčným člověkem z internetu (tj. i pokud se dospívající s dotyčným*dotyčnou setkali opakovaně, nás zajímal okamžik, kdy se osobně viděli poprvé). Pro více informací o našem postupu viz 9.2 Výzkumný vzorek.

4.1. Délka online kontaktu před osobním setkáním

Osobnímu setkání s někým z internetu vždy předchází online kontakt. Ten se může pohybovat v rozmezí od pár minut (např. spontánní setkání po krátkém kontaktu na geolokační aplikaci, např. Tinder)

po měsíce i roky (např. dlouhé online přátelství v zájmové komunitě). Dospívajícím jsme proto položili otázku:

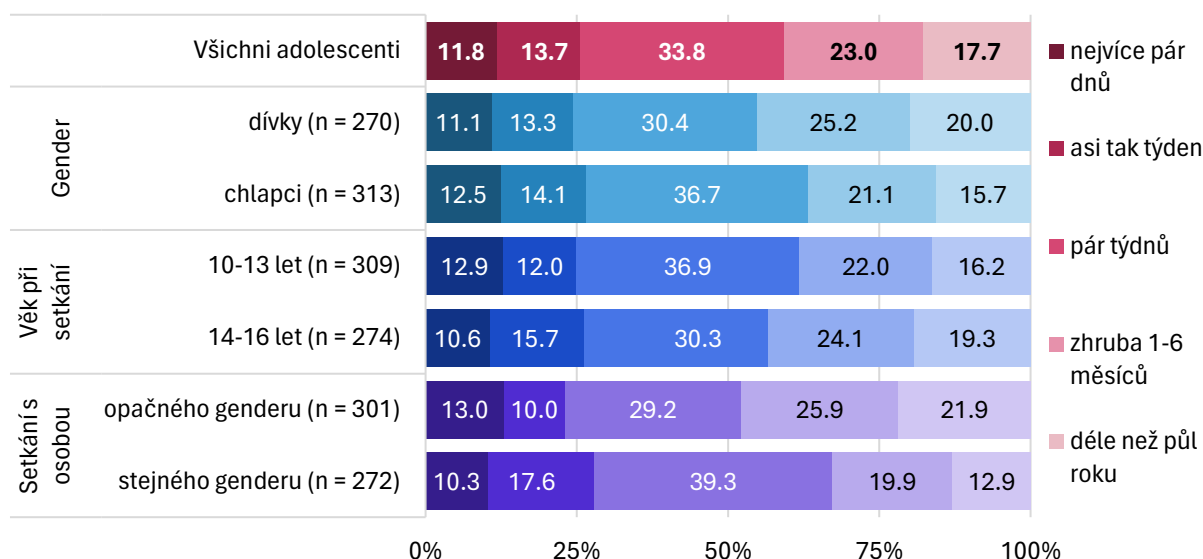
Jak dlouho ses s tímto člověkem na internetu bavil/a před tím, než jste se poprvé sešli v realitě?

Graf 2 ukazuje, že většina dospívajících se s dotyčným člověkem z internetu setkala potom, co byli v online kontaktu pár týdnů (33,8 %) nebo déle (40,7 %). Nezanedbatelná část dospívajících však na setkání šla po méně než týdnu (25,5 %).

Jednotlivé skupiny dospívajících se v tomto ohledu příliš neliší – rozdíly mezi chlapci a dívkami ani mezi mladšími a staršími dospívajícími nebyly statisticky signifikantní. Důležitou roli však hraje, s kým se dospívající setkávají. Setkáním s člověkem stejného genderu častěji předcházela delší online kontakt, než tomu bylo u setkání s člověkem opačného genderu.

Procenta v kapitolách 4-7 již neodkazují na celý vzorek 2 500 dospívajících, ale na podvzorek 598 dospívajících, kteří se setkali s někým z internetu

Graf 2. Délka online kontaktu před osobním setkáním
% dospívajících, kteří šli na setkání (N = 583)

4.2. Motivy k setkání

Osobní setkání s lidmi z internetu mohou zahrnovat mnoho různých situací, například přátelská setkání s někým, kdo sdílí stejný zájem, rande, nebo setkání, kde si chtějí dospívající koupit/vyměnit oblečení nebo knihy. Zajímalo nás proto, jak často k těmto různě motivovaným setkáním dochází. V otázce pro dospívající jsme rozlišovali tři široké motivy – přátelský, romantický a instrumentální, přičemž dospívající mohli vybrat všechny tři:

Důvodů pro setkání s někým z internetu je celá řada. Vyber, jestli následující věci platily pro Tebe. Chtěl/a jsem:

...jít na rande, najít si přítele/přítelkyni
romantický motiv

...si s někým popovídat, poznat někoho nového

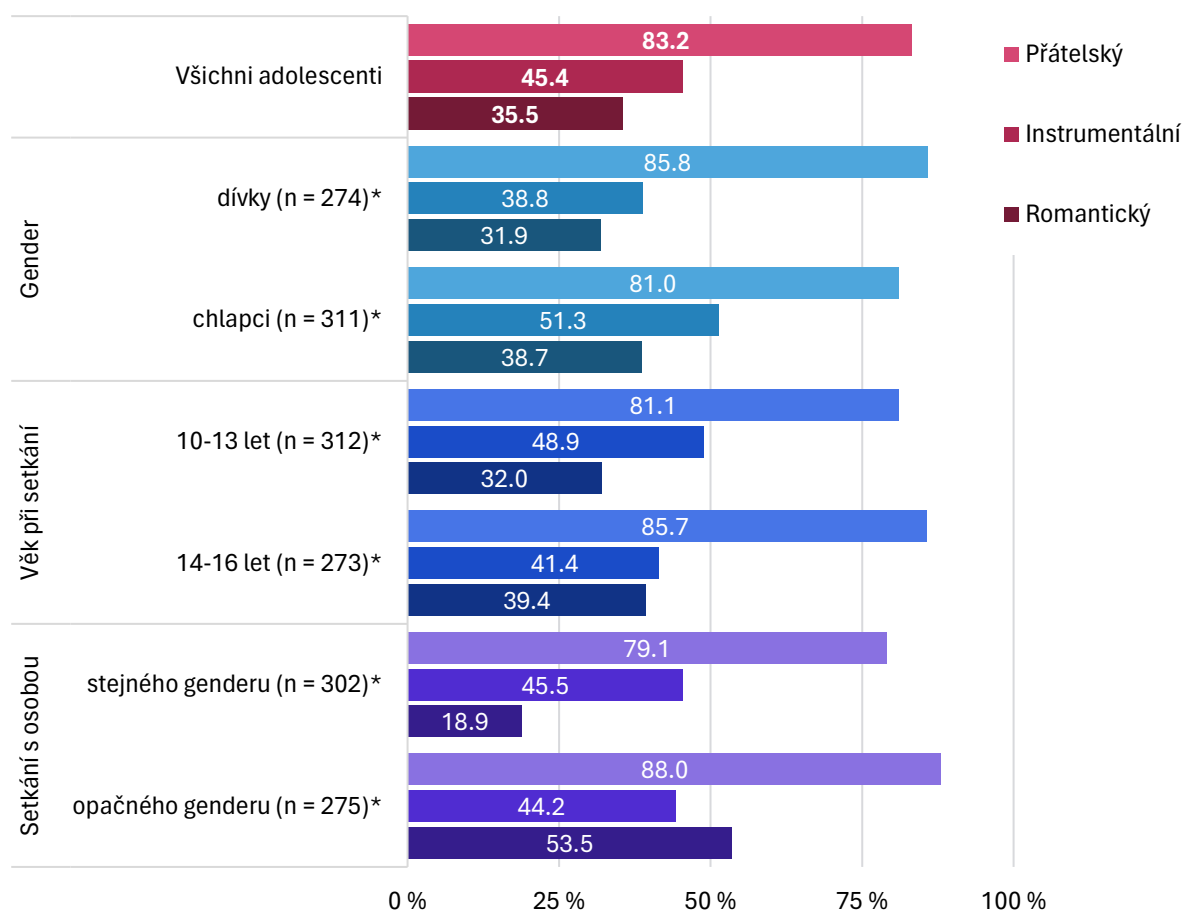
přátelský motiv

...doučování, výměna, prodej nebo koupě něčeho (např. sběratelské věci, hry, oblečení)

instrumentální motiv

Graf 3 ukazuje, že **nejčastější motiv k setkání byl přátelský (83,2 %)**, se značným odstupem následoval instrumentální (45,4 %) a nejméně časté byly romantické motivy (35,5 %). Toto pořadí motivů je stejné pro chlapce i dívky a pro starší i mladší i starší dospívající. Přesto jsme zaznamenali jeden statisticky významný rozdíl – **instrumentální důvody k setkání byly častější u chlapců než u dívek**. Signifikantní rozdíly byly také mezi setkáními

Graf 3 Motivy dospívajících k setkání
% dospívajících, kteří šli na setkání (N = 585*)

* Na každý motiv jsme se ptali samostatnou otázkou (ano/ne). Proto procenta v grafu dohromady nedávají 100 %. Počet dospívajících, kteří odpověděli (n) se u každého motivu mírně lišil. Graf uvádí n pro přátelský motiv. Rozmezí n napříč všemi motivy: všichni adolescenti = 575-588, dívky = 273-276, chlapci = 302-312, 11-13 let = 306-315, 14-16 let = 269-273, opačný gender = 297-303, stejný gender = 269-275.

s lidmi stejného a s lidmi opačného genderu. U setkání s lidmi opačného genderu byl výrazně častější romantický motiv, o něco častější byl i motiv přátelský.

U těchto výsledků je však důležité brát v potaz, že dospívající mohli mít i více motivů, proč na dané setkání jít. Obrázek 1 zobrazuje všechny kombinace tří zkoumaných motivů. Velikost každé sekce odpovídá tomu, jak častá tato kombinace je. **Necelá polovina dospívajících šla na setkání s jedním vyhraněným motivem**, nejčastěji přátelským (35,1 %). Výhradně instrumentální (7,2 %) či romantické (2,1 %) motivy byly výrazně méně obvyklé. **Polovina dospívajících pak reportovala více motivů** – nejčastěji šlo o kombinace s přátelským motivem.

Více informací o tom, jak se od sebe odlišují setkání navštívená z různých motivů, naleznete v následující studii:

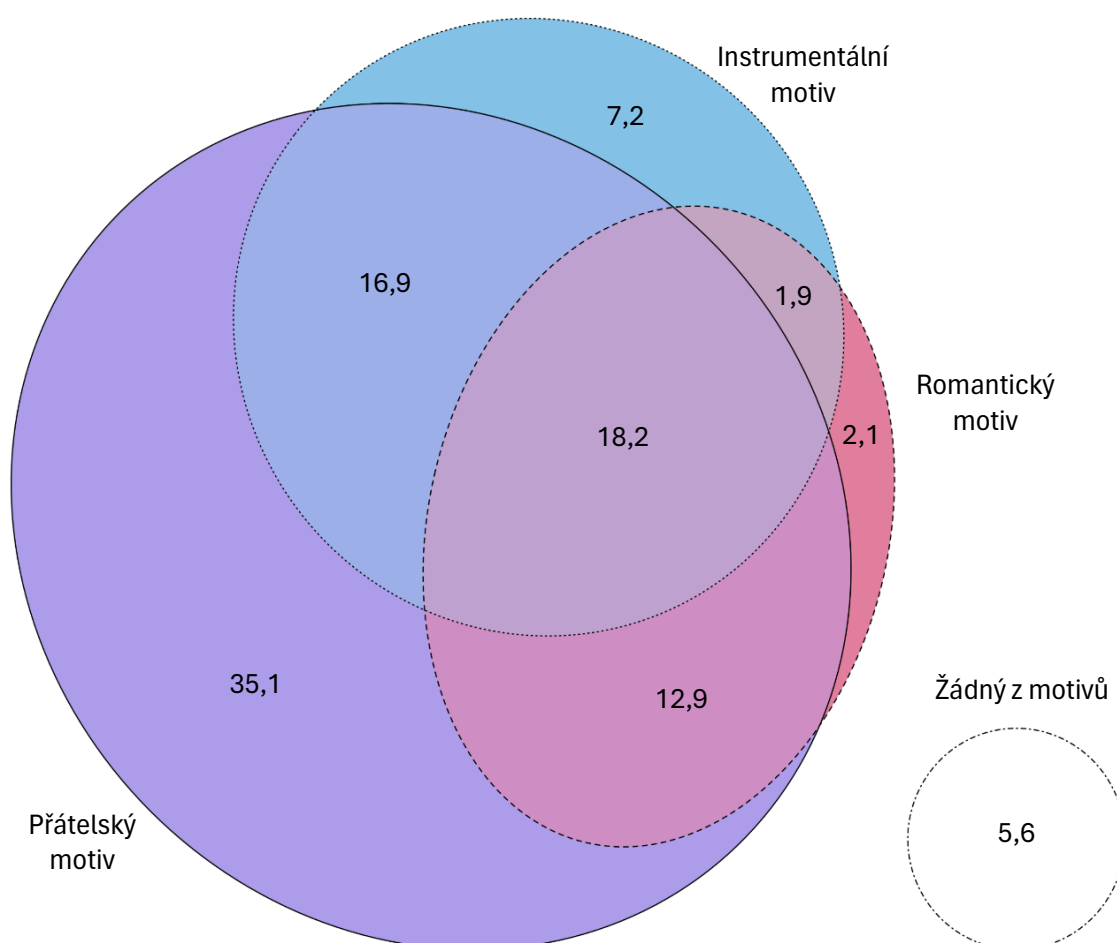
<https://doi.org/10.1007/s10964-022-01697-z>

Výsledky jsme také krátce shrnuli na webu IRTIS:

<https://irtis.muni.cz/cs/pro-media/procse-cesti-adolescenti-setkavaji-tvari-v-tvar-s-lidmi-z-internetu>

Obr.1 Motivy k setkání – všechny kombinace

% dospívajících, kteří šli na setkání (N = 567)

5. S kým se dospívající setkali?

V této kapitole nejdříve popisujeme, s kým se dospívající setkali – jaký byl gender a věk lidí z internetu. Následně se věnujeme tomu, zdali na setkání skutečně přišel člověk, kterého dospívající očekávali (z hlediska věku a genderu) a také nakolik jeho*její chování a vzhled odpovídalo očekáváním dospívajících. Opět zde pracujeme s podvorkem 598 dospívajících, kteří osobní setkání zažili.

5.1. Gender a věk lidí, s nimiž se dospívající setkali

Dospívající se setkávali stejnou měrou s dívkami či ženami (49,8 %) a s chlapci či muži (50,2 %). V tomto ohledu jsme nenalezli statisticky významné rozdíly mezi chlapci a dívkami, staršími a mladšími dospívajícími ani mezi setkáními lidí stejného genderu nebo opačného genderu. Tedy ve všech případech byla stejně častá setkání s dívkami/ženami a s chlapci/muži.

Graf 4 zobrazuje s jak starými lidmi se dospívající setkávali. Nejčastěji to byli vrstevníci stejného věku (62,7 %), pak starší

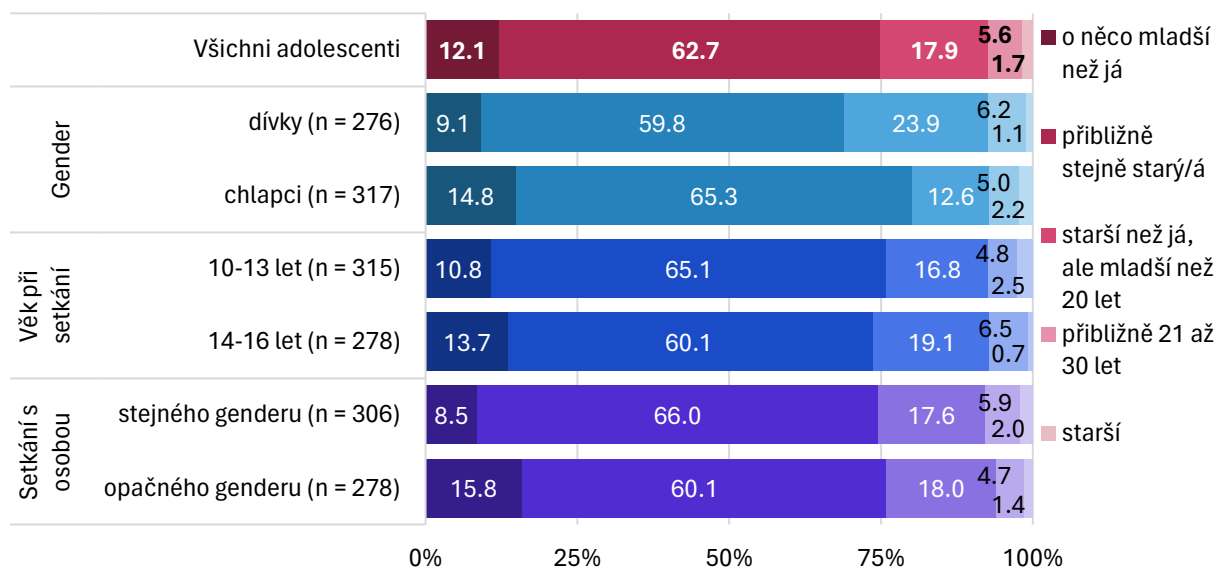
lidé do 20 let (17,9 %) či lidé mladší než respondent (12,1 %). Setkání s lidmi nad 20 let nebyla příliš častá (5,6 %), s lidmi nad 30 let spíše vzácná (1,7 %). Tento obecný vzorec platí napříč skupinami. Navzdory drobným odchylkám, které lze vidět v Grafu 4, jsme nenalezli statisticky významné rozdíly mezi mladšími a staršími dospívajícími ani mezi setkáními s lidmi stejného či opačného genderu. Existuje však signifikantní rozdíl mezi chlapci a dívkami – dívky se obecně častěji setkávají se staršími lidmi než chlapci. Konkrétně se více dívek setkala s někým starším do 20 let (23,9 % vs. 12,6 % chlapců) a méně se jich setkala s někým stejně starým (59,8 % vs. 65,3 % chlapců) či mladším (9,1 % vs. 14,8 % chlapců). S výrazně staršími lidmi (nad 20 let) se však setkala přibližně stejná část chlapců a dívek. Pro chlapce i dívky tak stále platí, že většina setkání byla s vrstevníky.

5.2. Koho dospívající očekávali a kdo na setkání přišel

V online komunikaci může být relativně snadné skrýt určité aspekty své identity. Na jednu stranu to dospívajícím umožňuje

Graf 4 Věk lidí, s nimiž se dospívající potkali

% dospívajících, kteří šli na setkání (N = 593)

regulovat, kolik toho o nich lidé na internetu ví a chránit tak své soukromí. Na druhou stranu mohou informace o sobě skrývat či přibarvovat i lidé, se kterými se dospívající na internetu seznamují. To vyvolává obavy z *kybergroomingu*, tedy situací, kdy lidé na internetu lžou o své identitě (např. dospělí předstírají, že jsou dospívající), aby je vylákali na osobní setkání.

Dospívající jsme se proto ptali nejenom na to, kdo na setkání přišel (gender a věk), ale také na to, koho očekávali:

Z toho, co jsi o tom člověku věděl/a z internetu, koho jsi čekal/a?

A kdo pak skutečně na setkání přišel?

Že to bude: | Byl/a to:

- dívka/žena
- chlapec/muž

Že bude: | Byl/a:

- o něco mladší než já
- přibližně stejně starý/á
- starší než já, ale mladší než 20 let
- přibližně 21 až 30 let
- starší

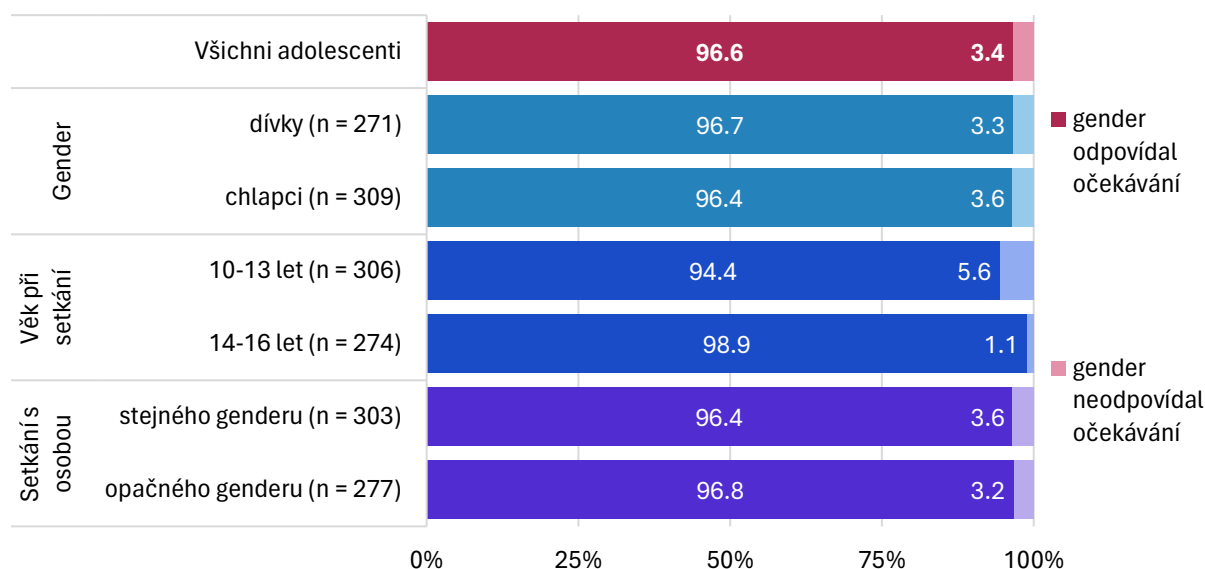
Odpovědi na obě otázky jsme následně porovnali, abychom zjistili, kolik dospívajících se setkala s člověkem, který byl jinak starý, nebo jiného genderu, než dospívající očekávali.

Graf 5 ukazuje, že **setkání, na které přišel člověk jiného genderu, než dospívající očekávali, zažilo 3,4 % dospívajících kteří se s někým sešli**. Obdobně tomu bylo u chlapců i dívek a u setkání s člověkem stejného i opačného genderu – tyto skupiny se mezi sebou nelišily. Statisticky významný byl však rozdíl mezi mladšími a staršími dospívajícími. **Situaci, kdy na setkání přišel člověk jiného genderu, než dospívající očekávali, uvedlo více mladších (5,6 %) než starších (1,1 %) dospívajících**. Nicméně stále platí, že v naprosté většině případů se dospívající setkali s člověkem, kterého očekávali.

Častější byly případy, kdy **na setkání přišel člověk jiného věku – 10,0 % dospívajících uvedlo, že přišel někdo starší, u 6,1 % to pak byl někdo mladší, než očekávali** (viz Graf 6). Tyto situace uváděli chlapci a dívky ve stejné míře. Rozdíly mezi mladšími a staršími dospívajícími a mezi setkáními s člověkem stejného a opačného genderu jsou pouze drobné a statisticky nesignifikantní. Opět zde platí, že převážná většina dospívajících se na setkání potkala s člověkem, který byl tak starý, jak dospívající na základě předchozí online komunikace očekávali.

Bližší pozornost zasluhuje oněch 10 %, tedy 59 dospívajících, kteří se setkali s ně-

Graf 5 Očekávaný a skutečný gender lidí, s nimiž se dospívající setkali
% dospívajících, kteří šli na setkání (N= 580)

kým starším, než očekávali. U těchto případů je důležité, nakolik se očekávaný věk lišil. Ve valné většině případů (49) byl daný člověk starší o jednu kategorii na naší škále (např. místo člověka stejného věku přišel někdo starší do 20 let). Případy, kdy přišel někdo výrazně starší (tj. o dvě či více kategorií) byly spíše ojedinělé—z 592 setkání jich bylo 10 (viz Tabulku 1).

Tabulka 1 Očekávaný a skutečný věk lidí, s nimiž se dospívající setkali (počet)

		Skutečný věk					
		1.	2.	3.	4.	5.	celk.
Očekávaný věk	1. mladší	50	10	1	2	1	64
	2. stejně starý	20	350	30	3	2	405
	3. starší <20 let	1	10	73	6	1	91
	4. 21-30 let	0	2	2	21	3	28
	5. starší (30+)	0	0	0	1	3	4
	celkem	71	372	106	33	10	592

5.3. Chování a vzhled lidí, s nimiž se dospívající setkali

Situace, kdy na setkání přijde někdo jiný, než koho dospívající očekávali, jsou poměrně vzácné (viz předchozí kapitola). Může se však stát, že člověk, který na setkání přijde, vypadá jinak, nebo se chová

jinak, než dospívající čekali. Dospívajících jsme se proto ptali:

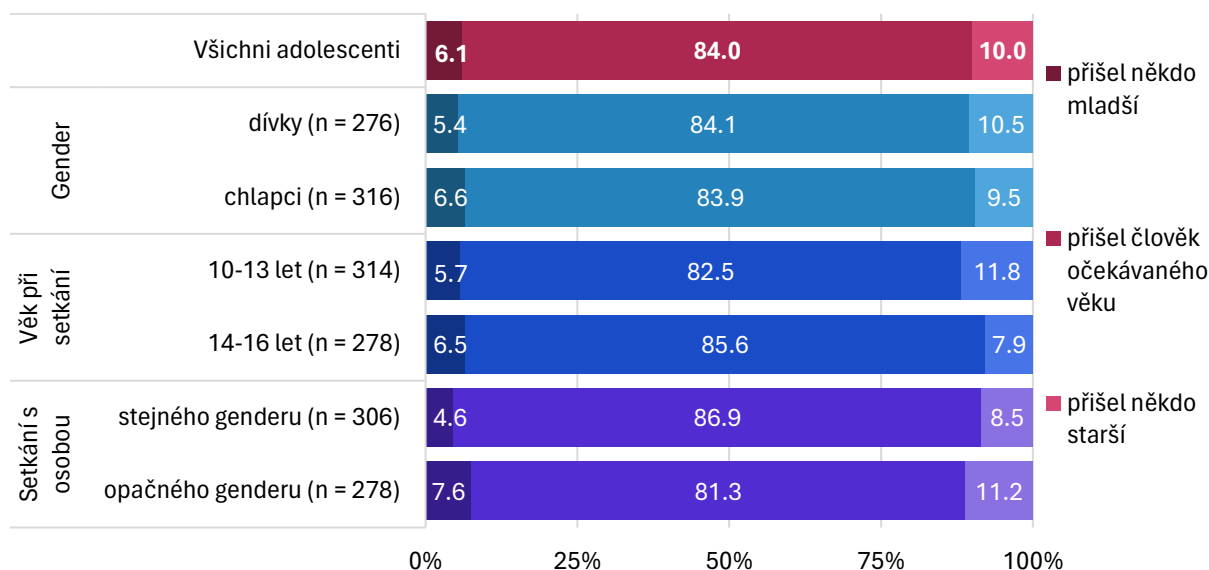
A kdo pak na setkání skutečně přišel?

Choval/a se: | Vypadal/a:

- *O hodně hůř, než jsem čekal*a*
- *O něco hůř, než jsem čekal*a*
- *Zhruba tak, jak jsem čekal*a*
- *O něco líp, než jsem čekal*a*
- *O hodně líp, než jsem čekal*a*

Ve většině případů se dospívající setkali s člověkem, který se choval tak, jak očekávali (59,2 %, viz Graf 7 na další straně). Když se chování lidí z internetu odchylovalo, bylo tomu častěji pozitivním směrem – 29,6 % dospívajících uvedlo, že se lidé na setkání chovali lépe, než očekávali, 11,2 % uvedlo, že se chovali hůř. Tyto výsledky jsou konzistentní pro chlapce a dívky i mladší a starší dospívající – rozdíly mezi těmito skupinami nejsou signifikantní. Statisticky významné jsou však rozdíly mezi setkáními s osobou stejného genderu a setkáními s osobou opačného genderu. Na setkáních s osobou opačného genderu docházelo k tomu, že tento člověk choval hůř, než dospívající očekávali, častěji než na setkáních s osobou stejného genderu. Podíl setkání, kdy chování předčilo očekávání dospívajících byl však u setkání s osobou stejného i opačného genderu stejný.

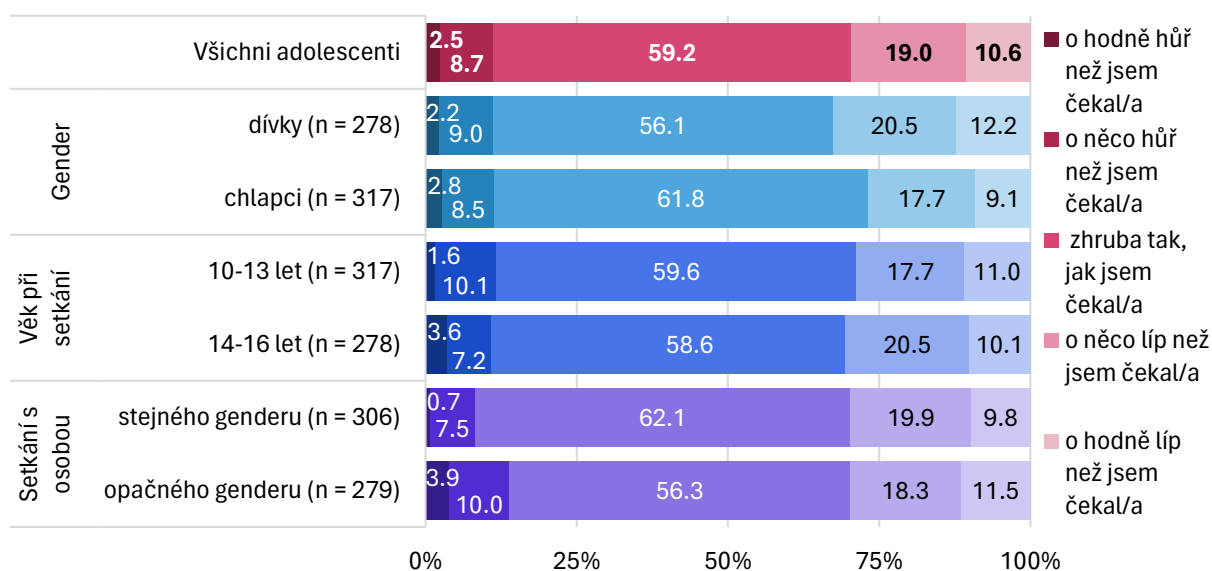
Graf 6 Očekávaný a skutečný věk lidí, s nimiž se dospívající setkali
% dospívajících, kteří šli na setkání (N= 592)

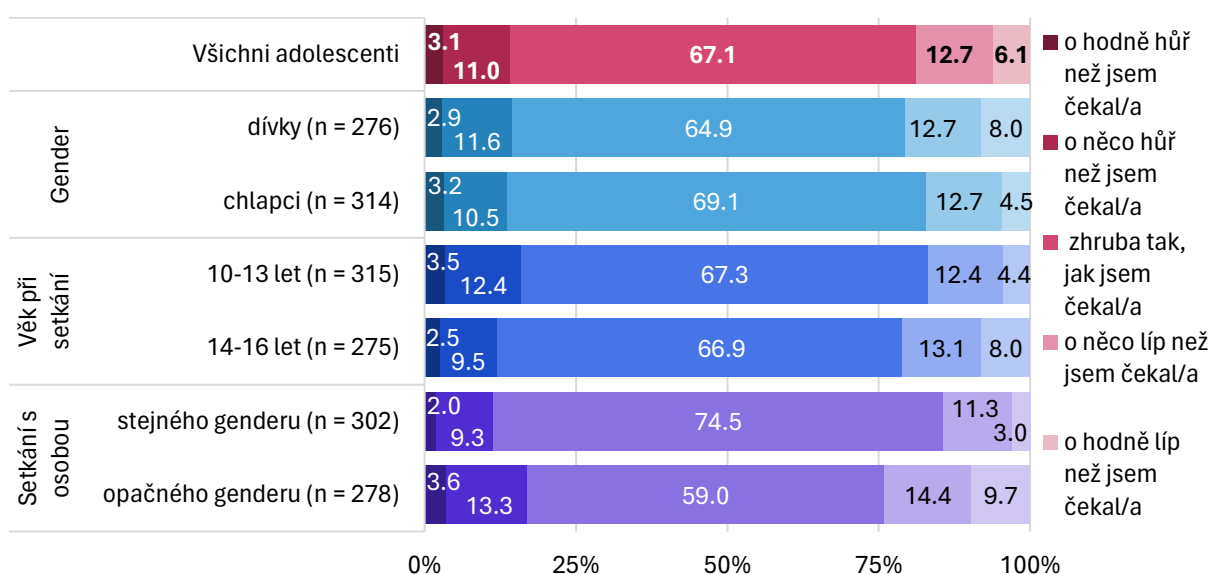
Co se týče vzhledu, **dvě třetiny dospívajících se setkala s člověkem, který podle nich vypadal tak, jak očekávali** (67,1 %, viz Graf 8). Necelá pětina dospívajících (18,8 %) se setkala s někým, kdo vypadal lépe, a 14,1 % s někým, kdo vypadal hůř. Mezi chlapci a dívkami ani mezi staršími a mladšími dospívajícími nebyly v tomto ohledu významné rozdíly. Podobně jako u chování lidí z internetu se však odlišovala setkání s lidmi opačného genderu od těch s lidmi stejného genderu. **U setkání s člověkem opačného genderu bylo častější,**

že se očekávání dospívajících nepotkala s realitou – jak v pozitivním, tak v negativním směru. Více dospívajících reportovalo, že se potkali s někým, kdo vypadal hůř, než očekávali (16,9 %), ale i s někým, kdo vypadal lépe (24,1 %), než tomu bylo u setkání s člověkem stejného genderu (11,3 % hůř, 14,3 % lépe).

Graf 7 Chování lidí z internetu během osobního setkání
% dospívajících, kteří šli na setkání (N = 595)

Graf 8 Jak v realitě vypadali lidé z internetu
% dospívajících, kteří šli na setkání (N=590)

6. Pocity ze setkání

Osobní setkání s někým z internetu s sebou přináší potenciální rizika, zároveň však mohou být pro dospívající příjemná a přínosná. V této kapitole proto popisujeme, kolik dospívajících se na setkání cítilo v ohrožení a kolik jich setkání hodnotilo jako příjemná, nebo naopak nepříjemná.

6.1. Pocit ohrožení na setkání

Je obtížné s jistotou určit, která osobní setkání byla pro dospívající objektivně riziková. Jedním z důležitých ukazatelů jsou pocity samotných dospívajících. Ptali jsme se jich proto, do jaké míry se cítili na setkání v ohrožení. Použili jsme následující otázku:

Měl/a jsi během tohoto setkání strach, že by ti ten člověk chtěl nějak ublížit?

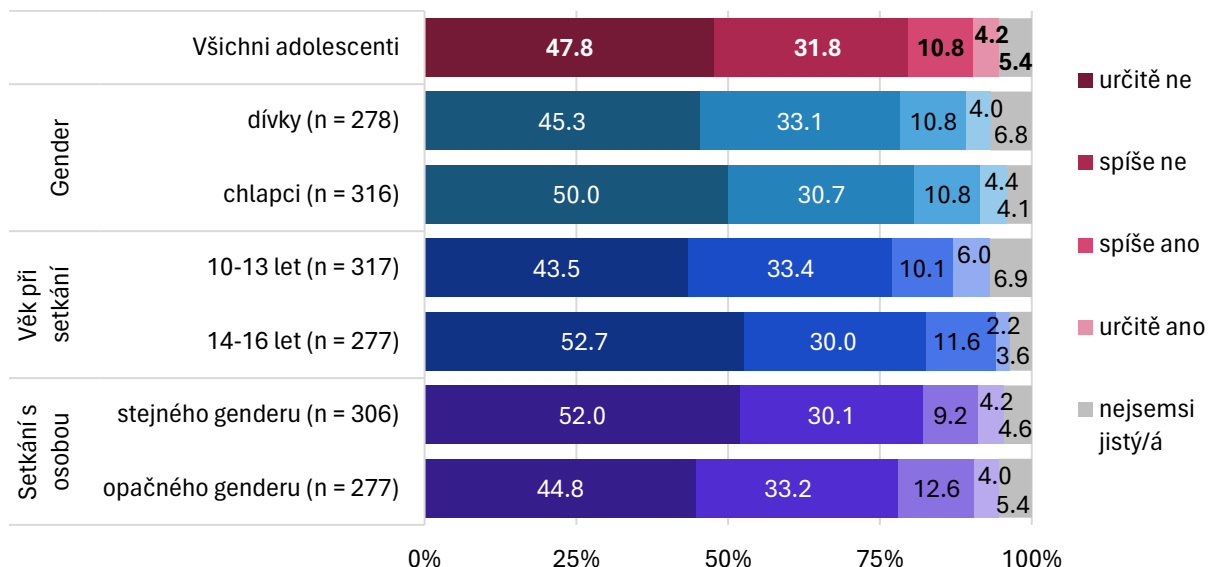
U této otázky jsme dali dospívajícím možnost vyjádřit i svoji nejistotu odpovědí *nejsem si jistý/á*.

Jak je patrné z **Grafu 9**, **převážná většina dospívajících (79,6 %) neměla strach, že by jim člověk, se kterým se setkali, chtěl ublížit** (47,8 % určitě ne, 31,8 % spíše ne).

Na druhou stranu, 15,0 % dospívajících obavy z ohrožení mělo. Tyto obavy zažívali chlapci a dívky ve stejné míře, a nebyly zde ani rozdíly mezi setkáními s lidmi stejného či opačného genderu. Statisticky významný byl však rozdíl mezi mladšími a staršími dospívajícími. **Mladší dospívající na setkáních častěji cítili obavu z ohrožení** a častěji si také nebyli jistí.

Je nutné brát v potaz, že pocit ohrožení neodráží reálnou rizikovost setkání – někteří dospívající mohli mít strach i na setkání, kde jim nic nehrozilo, jiní mohli naopak být na rizikovém setkání a strach necítit. Pro doplnění proto uvádíme, jak oněch 15 %, tedy 89 dospívajících, kteří se cítili na setkání ohrožení (odpovědi spíše ano + určitě ano), toto setkání celkově hodnotilo. Pro polovinu (43) bylo setkání navzdory obavám celkově příjemné, pro třetinu (32) neutrální a pro šestinu (14) nepříjemné (viz Tabulku 2 na další straně).

Graf 5 Pocity ohrožení na setkání
% dospívajících, kteří šli na setkání (N= 594)

6.2. Celkové hodnocení setkání

Dospívajících jsme se dále ptali, nakolik pro ně setkání bylo příjemné či nepříjemné. Otázka byla formulována následovně:

A jaké to setkání pro tebe bylo?

Naprostá většina dospívajících (92,0 %) hodnotila setkání s člověkem z internetu jako příjemné (68,9 %) či neutrální (23,1 %). Spíše nepříjemná setkání byla méně častá (6,4 %) a k velmi nepříjemným setkáním docházelo vzácně (1,5 %). Chlapci a dívky se ve svých hodnoceních nelišili. Existují však rozdíly mezi mladšími a staršími dospívajícími. Starší dospívající častěji uváděli jak spíše/velmi nepříjemná setkání (dohromady 10,1 % vs. 6,0 % u mladších), tak i velmi příjemná setkání (27,5 % vs. 20,8 % u mladších). Lišily se také situace, kdy se dospívající potkali s osobou stejného nebo opačného genderu. Setkání s člověkem opačného genderu dospívající častěji hodnotili jako spíše/velmi nepříjemná (10,5 % vs. 5,9 % u stejného genderu) a méně často jako velmi příjemná (19,3 % vs. 29,0 %).

Opět je potřeba upozornit, že ani hodnocení (ne)příjemnosti setkání neodráží reálnou rizikovost setkání. Setkání mohlo být nepříjemné a zároveň bezpečné (např.

nudné setkání) nebo naopak příjemné, ale rizikové. Například mezi dospívajícími, kteří označili setkání jako spíše či velmi nepříjemná (47), necelé dvě třetiny (28) necítily ohrožení, necelá třetina ohrožení cítila (14) a desetina si nebyla jistá (5; viz Tabulku 2).

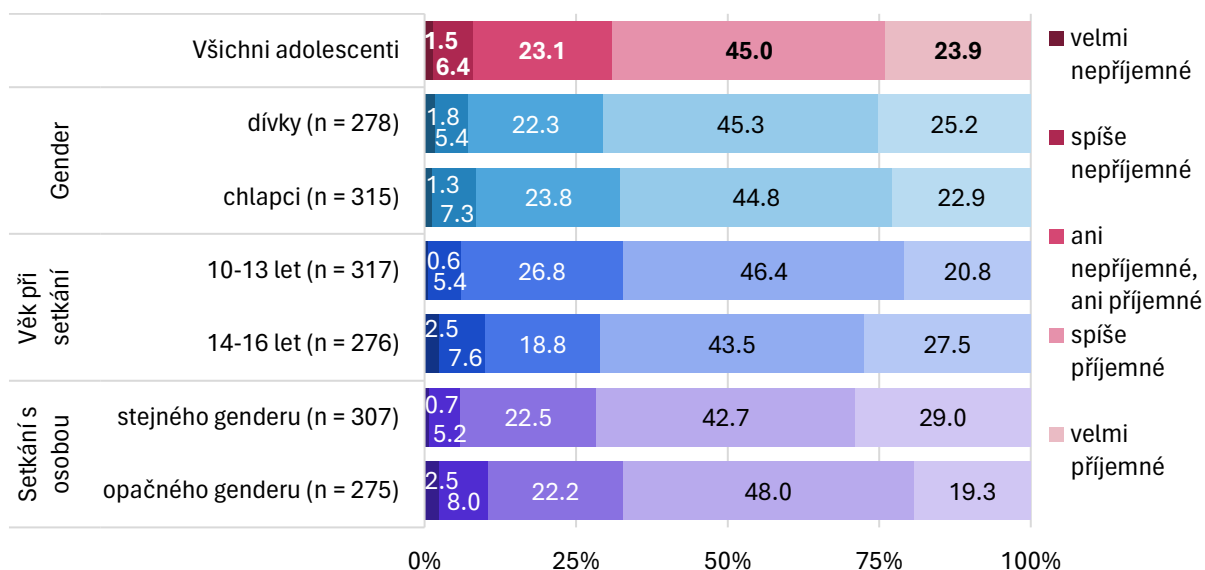
Tabulka 2 Hodnocení setkání a pocit ohrožení (počet)

		Pocit ohrožení			
		ne	ano	nejistí	celk.
Hodnocení	nepříjemné	28	14	5	47
	neutrální	88	32	16	136
	příjemné	354	43	11	408
	celkem	470	89	32	591

6.3. Souvislosti ne/příjemných setkání

V jedné z našich studií jsme se zaměřili na to, jak celkové hodnocení souvisí s aspekty setkání popsanými v předchozích kapitolách (Mýlek et al., 2023). Pomocí multinomiální logistické regrese jsme zkoumali, kdy se zvýší či sníží šance, že bude setkání spíše příjemné než neutrální a kdy spíše nepříjemné než příjemné.

Graf 10 Nakolik bylo setkání příjemné/nepříjemné
% dospívajících, kteří šli na setkání (N= 593)

Výsledky studie ukázaly, že důležitou roli hrají očekávání dospívajících. Nesoulad mezi tím, koho dospívající očekávali a kdo nakonec přišel, vedl k nepříjemným setkáním. Když přišel někdo jiného genderu, než dospávající čekali, byla výrazně vyšší šance, že setkání bude nepříjemné, než že bude příjemné. Podobně pokud se člověk choval hůř nebo vypadal hůř, než dospávající čekali, byla šance nepříjemného setkání vyšší a šance příjemného setkání (oproti neutrálnímu) nižší. Specificky u chování to však platí i naopak—pokud předčilo očekávání dospívajících, byla také vyšší šance, že budou hodnotit setkání jako příjemné.

Důležité je také jak dlouho se dospávající s člověkem, se kterým se následně setkali, bavili online. Čím delší tento online kontakt byl, tím větší byla šance, že setkání bude příjemné a tím menší byla šance, že bude nepříjemné. To stejné platilo pro setkání, na která dospávající šli s přátelským motivem, zatímco ostatní motivy s (ne)příjemností setkání nesouvisely. Svou roli hrály i sociální dovednosti dospávajících. Čím byly lepší (dle vlastního hodnocení), tím vyšší byla i šance příjemného setkání. S šancí na nepříjemné setkání však nesouvisely.

V předchozí sekci popisujeme, že starší dospávající častěji reportovali nepříjemná setkání. Výsledky regresní analýzy však ukazují, že **pokud vezmeme v potaz všechny výše zmíněné aspekty, věk dospávajícího nesouvisí s tím, zdali bude setkání příjemné či nepříjemné.**

Na základě těchto výsledků můžeme doporučit, aby dospávající s osobním setkáním nespěchali. Delší online kontakt jim může pomoci druhého člověka lépe poznat a dá jim i více příležitostí ověřit si jeho*její identitu. Obé pak může vést k příjemnějším a potenciálně méně rizikovým setkáním.

Celá studie je volně přístupná zde:

<https://doi.org/10.1007/s10964-022-01697-z>

7. Kontakt po osobním setkání

Osobní setkání s někým z internetu můžeme chápat jako součást navazování nových přátelství či jiných vztahů přes internet – jak ostatně naznačovaly i výše popsané motivy dospívajících. Proto nás zajímalo, jak často dospívající po prvním takovém setkání zůstanou s druhým člověkem v kontaktu. Dospívajícím jsme položili následující otázku:

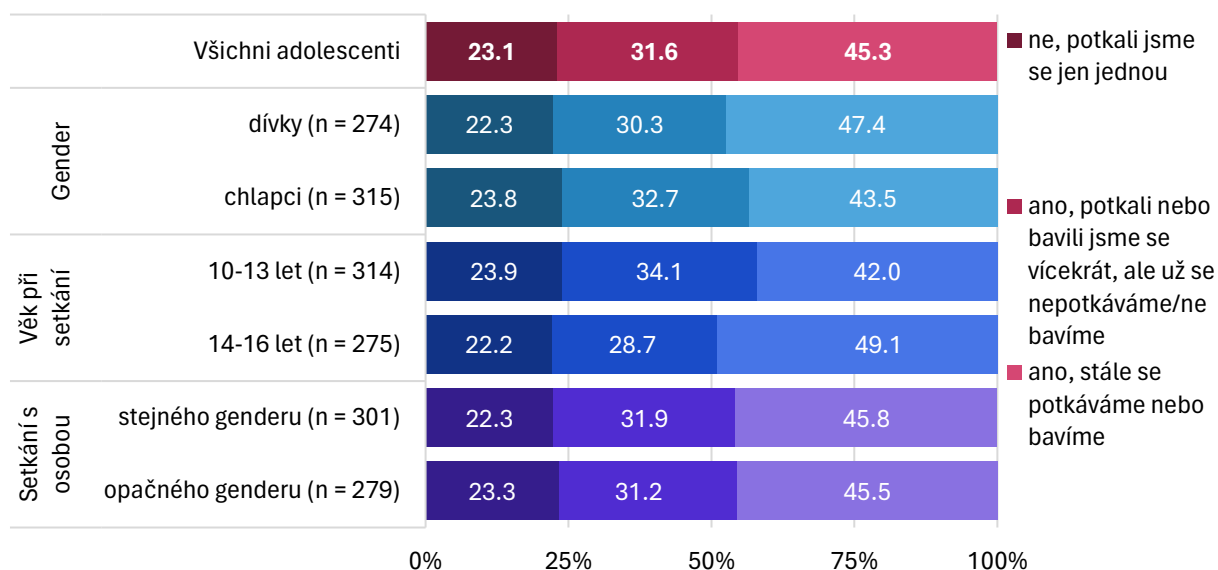
Potkal/a nebo bavil/a ses s tímto člověkem ještě po vašem prvním osobním setkání?

Více než tři čtvrtiny dospívajících zůstaly s člověkem z internetu v kontaktu i po setkání. Necelá polovina dospívajících (45,3 %) byla s těmito lidmi v době sběru dat stále v kontaktu. Necelá třetina (31,6 %) se sice s daným člověkem po setkání dále bavila, avšak v době, kdy vyplňovali náš výzkum už s nimi v kontaktu nebyli. Pro zbylých 23,1 % dospívajících bylo setkání jednorázové—po něm se s daným člověkem už dále nebavili. V tomto ohledu se od sebe signifikantně nelišili chlapci a dívky, mladší a starší dospívající, ani setkání s lidmi stejného a opačného genderu.

Graf 6 Kontakt po osobním setkání

% dospívajících, kteří šli na setkání (N = 589)

8. Zdroje a doporučená literatura

Citované zdroje

Hurrelmann, K., & Quenzel, G. (2018). *Developmental Tasks in Adolescence* (1st ed.). Routledge.

<https://doi.org/10.4324/9780429452055>

Mýlek, V., Dedkova, L., & Mesch, G. S. (2023). Czech adolescents' face-to-face meetings with people from the internet: The role of adolescents' motives and expectations. *Journal of Youth and Adolescence*, 52(1), 15–28.

<https://doi.org/10.1007/s10964-022-01697-z>

Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Olafsson, K., Livingstone, S., & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*. EU Kids Online.

<https://doi.org/10.21953/lse.47fdeqj010fo>

Doporučená odborná literatura

Odborné studie

Cernikova, M., Dedkova, L., & Smahel, D. (2018). Youth interaction with online strangers: Experiences and reactions to unknown people on the Internet. *Information, Communication & Society*, 21, 94–110.

<http://dx.doi.org/10.1080/1369118X.2016.1261169>

Dedkova, L., Cerna, A., Janasova, K., & Daneback, K. (2014). Meeting online strangers offline: The nature of upsetting experiences for adolescent girls. *Communications. European Journal of Communication Research*, 39, 327–346. <http://dx.doi.org/10.1515/commun-2014-0115>

Helweg-Larsen, K., Schütt, N., & Larsen, H. B. (2012). Predictors and protective factors for adolescent Internet victimization: Results from a 2008 nationwide Danish youth survey. *Acta Paediatrica*, 101(5), 533–539.

<https://doi.org/10.1111/j.1651-2227.2011.02587.x>

Mascheroni, G., Jorge, A., & Farrugia, L. (2014). Media representations and children's discourses on online risks: Findings from qualitative research in nine European countries. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(2).

<https://doi.org/10.5817/CP2014-2-2>

Mýlek, V., Dedkova, L., & Machackova, H. (2020). Factors influencing interactions between adolescents and unknown people from the internet: Findings from five European countries. *Children and Youth Services Review*, 114.

<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105038>

Mýlek, V., Dedkova, L., & Smahel, D. (2023). Information sources about face-to-face meetings with people from the Internet: Gendered influence on adolescents' risk perception and behavior. *New Media & Society*, 25(7), 1561–1579.

<https://doi.org/10.1177/14614448211014823>

Priebe, G., & Svedin, C. G. (2012). Online or off-line victimisation and psychological well-being: A comparison of sexual-minority and heterosexual youth. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 21(10), 569–582.

<https://doi.org/10.1007/s00787-012-0294-5>

Kapitoly v knihách

Dedkova, L. (2015). Stranger is not always danger: The myth and reality of meetings with online strangers. In P. Lorentz, D. Smahel, M. Metykova, & M. F. Wright (Eds.), *Living in the digital age: Self-presentation, networking, playing, and participating in politics* (pp. 78–94). Brno: Muni Press. <https://irtis.muni.cz/old-and-links/living-in-the-digital-age>

Mesch, G. S. (2019). Online and offline relationships. In T. Burns & F. Gottschalk (Eds.), *Educating 21st Century Children: Emotional Well-being in the Digital Age*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b7f33425-en>

Popularizační články

Dědková, L., & Mýlek, V. (2023). Dospívající a interakce s lidmi na internetu: Jak účinné jsou různé výchovné strategie? <https://irtis.muni.cz/cs/pro-media/dospivajici-a-interakce-s-lidmi-na-internetu-jak-ucinne-jsou-ruzne-vychovne-strategie>

Mýlek, V. (2022). *Proč se čeští adolescenti setkávají tváří v tvář s lidmi z internetu?* <https://irtis.muni.cz/cs/pro-media/proc-se-cesti-adolescenti-setkavaji-tvari-v-tvar-s-lidmi-z-internetu>

9. Metodologie

9.1. Příprava výzkumu a sběr dat

Tato zpráva je založena na datech z první vlny longitudinálního výzkumu, který proběhl v rámci projektu *FUTURE: Pohled do budoucnosti: Porozumění vlivu technologií na "well-being" adolescentů*. Data byla sbírána v **červnu 2021** formou online dotazníku (metoda CAWI), který zvláště vyplňovali dospívající a jeden z jejich rodičů či pečujících osob.

Výběr respondentů a sběr dat zajišťovala agentura STEM/MARK ve spolupráci se společností Data Collect. Respondenti byli nabíráni ze tří existujících online panelů (ivyzkumy.cz, MNforce epanel, Kantar; dohromady cca 165 000 panelistů) a 980 nově rekrutovaných domácností. Pro zajištění reprezentativnosti vzorku byl použit kvótní výběr. To znamená, že zastoupení domácností v našem vzorku, co se týče vzdělání hlavy domácnosti, regionu (NUTS3 – 14 krajů) a velikosti obce, odpovídá českým domácnostem s dětmi (podle posledních dostupných dat Českého statistického úřadu). Ve vzorku jsou rovněž rovnoměrně zastoupeni dospívající různého věku v rozmezí 11 až 16 let a každá věková skupina je genderově vyvážená.

Abychom zajistili, že dospívající rozumí otázkám tak, jak jsme je zamýšleli, prošel celý dotazník kognitivním testováním (polostrukturované rozhovory s 30 dospívajícími ve věku 11–16 a se dvěma matkami). Provedli jsme také pilotáž na vzorku 195 dospívajících ve věku 11–16 a 195 rodičů či pečujících osob.

9.2. Výzkumný vzorek

V tomto reportu využíváme pouze data od dospívajících. **Výzkumný vzorek tvořilo 2 500 adolescentů ve věku 11–16 let ($M = 13,43$, $SD = 1,70$) z nichž 50 % byly dívky.** Jelikož se zaměříme především na dospívající, kteří mají vlastní zkušenost se

setkáním s lidmi z internetu, často používáme menší podvzorek. Alespoň jedno setkání s někým z internetu uvedlo 764 adolescentů, 66 z nich však na toto setkání šlo před třemi nebo více lety a 87 neuvedlo, kdy k setkání došlo. Tyto dospívající jsme do analýz nezařadili, protože jejich vzpomínky na detaily setkání by mohly být nepřesné. Dále jsme vyřadili 13 dospívajících, kterým bylo v době setkání méně než 10 let (výpočet tohoto věku popisujeme níže) a jednalo se tedy spíše o děti než dospívající. **Podvzorek, který využíváme pro většinu údajů v této zprávě, tedy tvořilo 598 dospívajících ve věku 11–16 let ($M = 14,10$, $SD = 1,62$) z nichž 46,8 % byly dívky.** Tito dospívající představují 23,9 % z celého vzorku 2 500 respondentů.

9.3. Průběh a etika výzkumu

Agentura kontaktovala rodiče e-mailem, který obsahoval popis výzkumu a odkaz na dotazník. Rodiče, kteří se chtěli výzkumu účastnit, nejdříve poskytli informace nutné ke kontrole vstupních kritérií a kvót a byli požádáni o souhlas s účastí svojí i jejich dospívajícího dítěte (rodičům jsme poskytli kompletní dotazník určený dospívajícím). Po udělení souhlasu rodiče předali online dotazník dospívajícímu a nechali jej*ji vyplnit otázky v soukromí. Po vyplnění se část dotazníku pro dospívající uzamkla (na jejich odpovědi se tedy rodiče nemohli v online dotazníku proklikat) a rodiče vyplnili svoji část dotazníku. Participantů mohli dotazník kdykoliv uzavřít či přeskočit jednotlivé otázky zvolením možnosti „*Nechci odpovídat.*“ Každá domácnost obdržela kompenzaci v hodnotě 100 Kč. Agentury STEM/MARK a Data Collect se řídí standardy a etickými kodexy sdružení SIMAR a ESOMAR. Celý výzkum byl schválen Etickou komisí Masarykovy univerzity.

9.4. Práce s daty

V reportu používáme dva druhy věku dospívajících. **Věk při sběru dat** je věk, který dospívajících uvedli v dotazníku (reportovaný samotnými dospívajícími a potvrzený jejich rodiči). Tento věk používáme při popisu vzorku (viz výš) a u obecné prevalence osobních setkání (3. Jak častá jsou setkání s lidmi z internetu?). **Věk při setkání** reflektuje to, kolik bylo dospívajícím let, když se setkali s člověkem z internetu. Setkání některých dospívajících se totiž odehrálo až dva roky před naším výzkumem. Věk při sběru dat by tedy u těchto setkání zkresloval údaje o tom, v kolika letech se dospívající s lidmi z internetu setkali.

Věk při setkání jsme vypočítali z věku při sběru a odpovědi na otázku „*Kdy přibližně toto [poslední] setkání proběhlo?*“ následně:

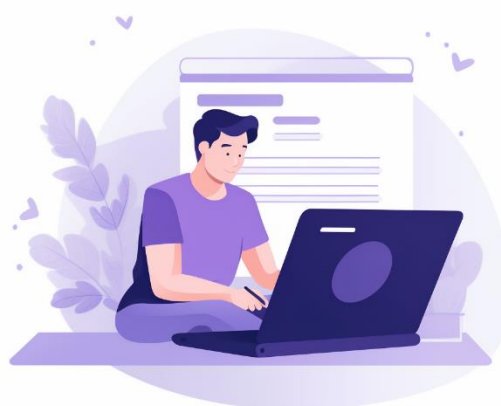
Odpověď	Věk při setkání
letos (rok 2021)	= reálný věk
vloni (rok 2020)	= reálný věk – 1 rok
asi před dvěma lety (rok 2019)	= reálný věk – 2 roky

U jednotlivých grafů uvádíme, zda pracujeme s reálným věkem nebo s věkem v době setkání.

U každé otázky mohli dospívající zvolit možnost „*Nechci odpovědět.*“ V analýze jsme s těmito odpověďmi pracovali jako s chybějícími daty – do analýzy tedy nebyly zahrnuty. U každého grafu či tabulky proto uvádíme i konkrétní velikost vzorku a jednotlivých podskupin (např. dle genderu, věku).

Ve výzkumné zprávě prezentujeme, kolik procent dospívajících zvolilo určitou odpověď na danou otázku. Porovnáváme přitom chlapce a dívky a různě staré dospívající. Dále zohledňujeme, zdali se dospívající potkala*a s člověkem stejného či opačného genderu. Rozdíly mezi skupinami jsme testovali **chí-kvadrát testem nezávislosti s hladinou významnosti 0,05.**

Statistické analýzy jsme provedli v softwaru SPSS, verze 29.0.0.0.

MUNI
FSS

Interdisciplinární
výzkum internetu
a společnosti

Kontakt:

Vojtěch Mýlek
mylek@fss.muni.cz

IRTIS
Interdisciplinární výzkum
internetu a společnosti
Fakulta sociálních studií
Masarykova univerzita

irtis.muni.cz

